

Kramerius 5

Digitální knihovna

Podmínky využití

Knihovna poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny není možné bez případného písemného svolení knihovny.

Hlavní název: **Pravý výlet pana Broučka do Měsíce**

Autor: **Svatopluk Čech**

Vydavatel: **F. Topič**

Vydáváno v letech: **1888**

Stránky: **[54], 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, [125], 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142**

IV.

(Výklady měsíčního básníka a jeho dobré srdce. — Měsíční krajina. — Pomníkové aleje. — Vzájemne představení. — Debata o lásce. — Filosof ve výslužbě. — Poesie a prósa.)

Měsíčan probrav se z myšlének, vysoukal ze svého taláru jakousi tenkou látku v podobě a velikosti řádného prostěradla, záhadného určení.

Pak pravil: „Ó, zaslepenosti pozemská! O trestu mluvíš, kde bys měl velebiti tajemnou příhodu, která tě přenesla sem?! Věz, že v nekonečném řebříku tvorů, obývajících vesmír, jsme my měsíčané stupněm vysoko povznešeným nad hrubé obyvatelstvo země, nesmírně bližším velebnému praduchu světa. Tvoříme již přechod, abych tak řekl, od bytostí tělesných k pouhým duchům. Naše tělo není surový balvan hmoty, tížící a zdržující ducha jako těžká železná koule za patou spoutaného

vězně, nýbrž jen lehký vzdušný obal, popřívající vyššímu duchu našemu téměř úplné volnosti. Jen porovnej, ubohý pozemšťane, ten sprostý masitý žok, v němž se pachtíš, s mým jemným tělesným pouzdem!“

Při tom vypjal se měsíčan, rozpřáhnuv ruce, jako když předstupující provazolezec slibnou attitudou obecenstvu dává tušiti svoji pružnost, a pan Brouček byl v pravdě udiven vzdušnou hebkostí štíhlého jeho těla, kteréž se pohybovalo s lehkostí pířka a pohrdati se zdálo všelikou oporou, jako by se vznášelo volně v povětří.

Tím je tedy nadobro rozhodnut dávný spor učenců o životě na měsíci a místo fantastických, namnoze směšných domněnek máme dokázanou pravdu. Měsíc není ani mrtvou škvárou, jak hlásali jedni, aniž chová jakýsi pochybný život jenom na dně svých kruhových plání nebo v nějakých dutinách sublunárních, jak připouštěli jiní, nýbrž zahalen jsa — jak uvidíme — na celém povrchu v bohaté roucho báječné vegetace, má i vysoce organisované myslící a cítící obyvatele. Tito nejsou ani obři Pythagorejců, ani pitvorní trpaslíci novějších pavídačů, nýbrž mají zcela velikost i podobu lidskou a liší se od nás jen ušlechtilejším vzhledem a řidší,

lehčí hmotou svého jemnějšího, éthericky lehounkého těla.

„Tento tělesný nádech,“ pokračoval obyvatel měsíce, „vyžaduje na nás tak málo služeb, že můžeme věnovati téměř celý život své vznešenější vnitřní bytosti, užívající jen čistých rozkoší duševních, sloužící jen svým jasným ideálům. Jak nízký a hrubý je naproti tomu život váš! Známe jej dosti dobře. Následkem většího objemu země, svých lepších dalekohledů a bystřejších zraků mů-

žeme znamenitější výtvary pozemského obyvatelstva a pohyby větších jeho davů jakž takž pozorovati a vyšší náš důvtip dovede si na tom základě sestaviti dosti úplný obraz vašeho žití, věnovaného větším dílem jen všední lopotě neb ukájení smyslných chťičů a zřídka jen prozářeného pablesky ideálního světa. Nepochopuji, jaká moc tě přenesla na měsíc, ale jisto jest, že se ti dostalo tím přenešením vzácného vyznamenání a povýšení. Snad vyvolil tě praduch světa k velikému poslání, abys poznal vznešenější život měsíční a po svém návratu stal se na zemi prorokem a šířitelem ušlechtlejších snah. A jestliže se nevrátíš, blahořeč osudu, že alespoň ty sám můžeš očistiti a povznést svou hrubou pozemskou bytosť na jasných paprscích dobra a krásy!“

Pan Brouček nebyl příliš nadšen takovou vyhlídkou. Byl na zemi zcela spokojen se svým způsobem života a netoužil nikterak po věcech, které se povznášely nad všední jeho požitky. Dobrý oběd, řízný nápoj a náležité pohodlí stačily mu úplně k vezdejšímu blahu. Knihovna jeho obsahovala jen takové spisy, které mohl čísti v příjemném kiidu, beze všeho vzrušení a rozechvění. O básnících mluvil jen s úsměvem sarkastickým a na divadle, které navštěvoval

jednou za uherský měsíc, miloval jen rozpustilé frašky, nebo svižné operety s bohatou výpravou a hojným baletem. Byl epikurejcem, nechápajícím, jak se může kdo rozčilovati pro věci, jichž nelze viděti a hmatati, a mráz obcházel ho při pouhé myšlénce, že by měl kdy pozemský život zaměnití ideálními slastmi pouhého ducha.

Měsíčan vykládal si jeho mlčení radostným pohnutím a dokončil laskavě svou řeč: „Jsem patrně první měsícán, který se s tebou setkal, a pokládám to za pokyn nejvyšší bytosti, abych se stal tvým průvodcem na měsíci a tvým učitelem na dráze k ideálnímu životu. Tvůj surový zjev odpuzuje mne sice, ale mocnější je v mém nitru útrpnost s tebou, ubohý bídný tvore! I k nejnižšímu vyvrheli tvorstva sklání se soucitně věčná láska a nekonečné slitování.“

Hlas jeho udušen byl vzlykotem a proudy slzí vyřinuly na bledé tváře, kteréž ponořil na hodnou chvíli hluboko do onoho záhadného prostěradla.

„Děkuju vám srdečně,“ pravil pohnut náš hrdina a pomyslii si: Zdá se, že má ten měsícán srdce neobyčejně dobré a měkké.

„Nuže, pozemšťane, vystup nahoru a pojď se mnou!“ vyzval ho selenita.

Když pan domácí z kráteríku vystoupil, byl přímo okouzlen obrazem, který se roze-
stíral kolem něho.

Stál v krajině vsutku báječného vzhledu a osvětlení.

Jakž by se zastyděli učenci, kdyby spatřili pravý obraz měsíční krajiny, kterou nám představují jako vyprahlou kamennou poušť bez nejmenšího nádechu prsti, beze stopy vegetace, pokrytou jen nesčíslnými krátery vyhaslých sopek, prorvanou hlubokými rozsedlinami a obklopenou divokými spoustami úplně nahých skal, pnoucích příšerně k nebesům své bizarní, žádným lesem nevěncené, žádnou bystrinou nesvlažované, ni nejslabší známkou vegetace neoživené stěny, hřebeny, vrcholky a hrany! Obraz, v němž milostivě jen připouštějí neobyčejné efekty, způsobené rozmanitými fantastickými útvary a stkvoucími barvami různých sopečných hornin.

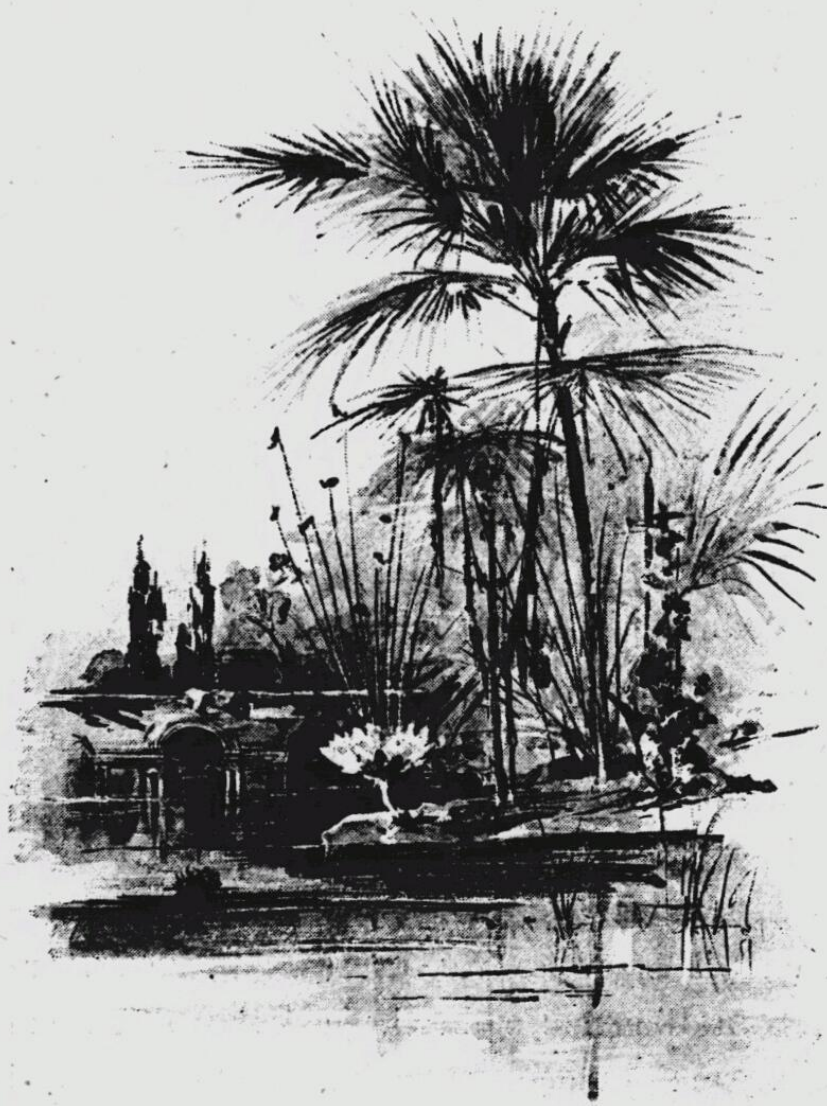
Zatím — — Ó, že dostal se na měsíc právě pan Brouček, který nemá v sobě ani nejslabší poetické žilky! Ó, že nejsem poetou

bohem posvěceným alespoň já, abych vytušil z chudých prosaických drobtů Broučkova líčení třeba jen mdlý odlesk čarovné krásy, kterou spatřil!

Žel, nezbývá mi než přenechati obraznosti čtenářů, aby sama vyplnila ty nuzné obrysy, které v následujících řádcích zběžně načrtávám nejapnou rukou.

Krajina, jíž ubíral se náš hrdina s měsíčanem, byla ozářena prazvláštním, nevýslovně krásným a magickým světlem, překonávajícím vše, co na obrazech svých v efektech světelných dostihli nesmrtelní mistři. Toto osvětlení samo stačilo, aby vdechlo i nejvšednější krajině kouzelný půvab. Ale zde jevily se v těch čarovných svitech a stínech tvary a barvy, kterými na zemi ani nejbujnější tropická příroda nikdy neopojila zraky lidské. Stříbrné kmeny, nesoucí skvostné koruny ohromných listů smaragdových, přepodivně zpeřených, cípatých a řasnatých, svlačce, proplétající všechno jako démantoví a safíroví hadi, květy, podobající se zcela obrovským motýlům, a motýlové zcela podobní obrovským květům, perleťový vzduch, fialové a pomerančové stíny lesní, z nichž svítily rubínové houby zvýší chalup, opálové tůně

vodní s titanskými amethystovými růžemi bá-
ječných leknínů, jantarový opar, přecházející

v dálce v ultramarinovou mlhu s topasovým
obzorem — —

Ne! Odkládám bídný štětec. Pozoruji, že nedovedl jsem nastíniti než docela všední krajinu pozemskou. Čtěte si jenom naše básníky a shledáte, že spatřují perleťový vzduch, opálovou vodu a topasový obzor v nejstřízlivější krajině české.

„Á — á — to je krása!“ ulevil svému obdivu sám pan Brouček.

„Ó, božská přírodo!“ volal nadšeně měsíčan. „V prachu kořím se před tebou, ty prazdroji nekonečné krásy. Ó, velebná matko všeho žití, v slzách neskonale vděčnosti líbám obrubu tvého královského roucha — —“

Klesnuv na kolena líbal trávu s křečovitým vzlykáním u vytržení tak divokém, že ho pan Brouček chvílku za ~~š~~silence pokládal a z hluboka si oddechl, když povážlivé to nadšení šťastně minulo.

Šli spolu dále rozkošnou krajinou. O chůzi v pozemském smyslu nelze vlastně mluvit. Měsíčan chopil se svého varyta a loudě ze stříbrných strun líbeznou melodii, poskakoval k tomu v lehounkém tanečním kroku, podoben králi Davidovi, když tančil před archou úmluvy. Také křídlatý kůň, kterého vedl za stříbrnou otěž, poskakoval za ním do taktu, což vypadalo velmi

pěkně. Pan Brouček skákal nevolky s nimi, ale tanec jeho vymykal se všemu rytmu a

nebyla v něm ani stopa té lahodné grácie, s jakou hopkoval jeho průvodce.

„Krása proniká všechny, i nejušednější úkony našeho života,“ vysvětloval měsíčan.

„Všechny naše pohyby odměřeny jsou podle zákonů esthetiky. A tak mění se i naše chůze v rhytmický tanec, provázený případnou hudbou.“

Brzy dostali se na širokou cestu, při níž

s obou stran stála řada nějakých soch, táhnouc se jako pomníková aleje do nekonečné dálky.

Měsíčan vysvětloval Broučkovi, že na měsíci podél cest nesázejí se stromy, nýbrž staví se pomníky znamenitých básníků, filosofů, malířů, skladatelů a jiných celebrit, aby chodci při každém kroku povznášeli se jednak uměleckým provedením soch, jednak vzpomínkou na krásná díla vytesaných veleduchů.

„A kde naberete se tolika slavných mužů?“
divil se Brouček.

„Ó, můj zlatý,“ odpověděl hrdě měsíčan,
„máme jich nejen dosti pro všechny silnice,
cesty a pěšiny, nýbrž vybývá jich ještě tolik,
že začínáme sochami svých velikánů zalesňo-
vati holé stráně. My měsíčané jsme téměř ve-
skrze slavní. Jedni zvěčňují se pérem, štětcem,
dlátem, zpěvem, hudbou; kdo sami v žádném
tom oboru vyniknouti nedovedou, proslavují se
vynalezáním nových uměleckých směrů, posuzo-
váním a poučováním činných umělců, velebením
tvůrčích velikánů, načež se tváří, jako by oni
sami jim k té velikosti byli dopomohli, nebo
tepáním všeho všudy, aby budili domnění, že
duchem vysoko vynikají nad veškeré svoje okolí
— zkrátka, stávají se věhlasnými kritiky a
estetiky; a kdo ani nejbídnější posudek na-
psati nedovedou, snaží se vyniknouti alespoň
jako mecenášové a příznivci umění.“

Pan Brouček mohl si pomyslit, jak vítaný
poklad by se na měsíci otevřel našim illustro-
vaným časopisům, jimž se pomalu již začíná
nedostávatí pozemských českých celebrit pro
první stránku. Ale nepomyslel si to, poněvadž
se o takové časopisy hrubě nestará, a řekl jen

k sobě: No, děkuju pěkně, tedy sami umělci! Kam jsem se to dostal! Zdejším domácím pá-
nům nezávidím — měl jsem na zemi jen jednoho
malíře a toho mi byl sám čert za nájemníka
dlužen!

„Já sám jsem básníkem,“ poučoval ho dále
měsíčan, „a jméno Hvězdomír Blankytný roz-
léhá se, bez chlouby, zvučně po celém měsíci.“

Jestliže měsíčan myslil, že tím básnictvím
pozemšťanu imponoval, zmýlil se velice.

Pan Brouček usmál se pohrdlivě a pro-
hodil jen: „Hvězdomír Blankytný! Toť nějaké
jméno!“

„Divíš se mu? Toť přece jméno zcela oby-
čejné. Jak ty se jmenuješ?“

„Tak s vysoka ne, jako vy,“ odvětil Brou-
ček s důrazem na tom zdvořilém plurálu. „Jen
Matěj Brouček.“

„Brouček! Tedy i jména svoje sbíráte vy
ubozí pozemšťané v nízkém prachu! Vypůjču-
jete si je od bídného hmyzu! — A jaké je tvoje
povolání?“

„Jsem domácí pán.“

Teď zase byl sklamán náš hrdina domní-
vaje se, že učiní svou odpovědí na měsíčana
dojem.

Blankytný tázal se totiž: „Domácí pán? Co je to?“

„Tak! To je pěkné! Neznají zde ani domácích pánů!“ zabručel pan Brouček potichu a vysvětloval: „Mám dům, třípatrový pražský dům, bez dluhů —“

„Po domě se neptám. Chci vědět, co jsi na zemi konal.“

„To je otázka! Co jsem konal! Jako by neměl domácí pán práce a starostí od rána do večera. Tu na tebe přiběhnou, že kamna kouří, tu zase, že neteče voda, pak zas abys hlídal toho proklatého malíře anebo běhal na úřad —“

„Nemluv o takových nicotnostech. Pověz, čím jsi sloužil věčným ideálům, v jakém oboru jsi rozšiřoval říši krásy?“

„Krásy?“ Pan Brouček nemohl se ubrániti úsměvu. „To je zase moc pěkná otázka! O krásu jsem se mnoho nestaral. Leda, že jsem dal bílit průčelí, když to magistrát nařídil.“

„Bílit —! A to jmenuješ sloužením krásy! Ó, vidím, že nemáte vy ubozí pozemšťané ani nejslabšího tušení, co je krása. Ach, jak vás lituji, jak jste nešťastní!“

A měsíčan, rozbaliv znovu onen velký kus látky, dal se do hlasitého pláče.

Pan Brouček se již rozzlobil. „To není člověk, to je tvaroh!“ hučel do sebe. „Teď se

dokonce rozpláče nad tím, že dávám bílit dům. Už pochopuju, proč bere s sebou místo kapesníku hned celé prostěradlo.“

Měsíčan, vyplakav se, učinil novou otázku: „Snad vy pozemšťané ani nevíte, co je láska?“

„Hoho! To abychom nevěděli! Snad ne-

myslíte, že jsme svatí. Já sám vyvedl za mladých let leckterou hloupost —“

„Ustaň, bídníku, ustaň! Nezneseš božský ten cit svým hrubým dechem! Ne, tys nikdy, nikdy nemiloval. Tys neschopen toho svatého žáru.“

„No, mluvte si co chcete. Ale jestli rozumíte svatým žarem to, co my na zemi prostě jmenujeme namlouváním, mohl bych vám leccos povídati ze svých mladších let a ještě nyní — zde to mohu říci — spatřím-li švarnou holčici, leckdy neodolám pokušení vzít ji za kulatou bradu nebo ji štípnout do červené tváříčky —“

„Mlč, ohavníku! Ni slova více! Žasnu nad úzkostí, která se může takto rouhati vznešené důstojnosti posvátného ženství.“

„Ajajaj! Snad tu nemáte na měsíci samé nedůtklivé princezky! Posvátné ženství! Či snad se dokonce modlíte ke svým krásotinkám?“

„Ovšem, že se modlíme ke svým andělům ke svým sveticím a bohyním — neboť věz také, že těm korunám stvoření přikládáme jenom jména nejsvětější. Vidím, že tě musím především poučit, jak se sluší chovati k těmto zázrakům nebeským. Zjeví-li se ti některá z těch perel veškerenstva, musíš padnouti na kolena

a zlíbati lem její řízy. Vzneseš-li svých zraků k ní, musí zářiti neskonalým obdivem, a mluvíti nesmíš k ní jinak než nadšenými hymnami.“

„A to máte pěkné způsoby! To by se mi chtělo — klekat před ledajakou zástěrou!“

„Zadrž, zlolajný jazyku! Nemůžeš-li pojmuti naše ušlechtilé mravy, alespoň se jich nedotýkej svou mrzkou blasfemií. Prohlašuji, že neztrpím tě ani chvílku déle po svém boku, neslíbíš-li, že budeš jednati dle mého poučení.“

„Nu, třeba tedy. Kdo chce s vlky žíti, musí s nimi víti. Jen, jsou-li alespoň vaše měsíčanky k čemu —“

„Seraf, kterého za krátko spatříš, jest nedostižným souborem rajských vděků. Již patnácte let nyju horoucí touhou k tě spanilé hvězdě, šeptaje jitřní zoře a lkaje večerním červánkům líbezného jména: Etherea!“

„Patnáct let! Pěkně děkuju. Na Vašem místě byl bych té kamenné slečně dávno zazpíval: Pro jedno kvítí slunce nesvítí a tak dále.“

„Kamenné? Etherea kamenná? Ó, cherub tento je stělesněný cit a blahé tušení mi praví, že i ona sklání ke mně liliový kalich své lásky.“

„Tedy Vám brání starý? Je to snad zá-

možný člověk a myslí si, že nějaký hladomřivý písnič — či, tento — zkrátka, že se nehodíte pro jeho dceru?“

„Ó, vznešený ten muž ctí vysoko poesii a svěřil by mi svůj klenot s radostí. Jest mým otcovským přítelem a neztrpím, abys mluvil nešetrně o velebném kmetu, který probádav hloubavým duchem všechny tajiny všehomíra, nyní v tichém útulku, vzdálen ruchu měsíčního, žije toliko štěstí své anjelské dcery.“

„Ach — tedy nějaký professor v pensi!“

„Professor! Nevystihlý mudřec, pravím ti, nej přednější z našich filosofů.“

„No buďsi! Ale teď mi řekněte: Má-li vás ona ráda a není-li tatík proti tomu, proč si ji tedy k řasu neberete za ženu?“

„Ó, svatá prostoto pozemská! Tedy prosaickou ženitbou mám se připravit o to sladké toužení, o ten božský ples a žal, o tu neskonalou poesii čisté, ideální lásky? Což nevíš, že se závojem nevěstiny strháme zároveň nejkrásnější sen svého života?“

„Nejsem sám advokát ženění; ale slyšte, je-li u vás všech takováhle láska v obyčeji, odkud se pak berou —“

Blankytný odvrátil se s nevolí od pana Broučka a zacpal si dlaněmi uši. Pak naladil své varyto a začal k líbezným jeho zvukům zpívat nadšenou píseň. Pan domácí, vznášeje se

(ano, do slova: vznášeje se) podle něho, oddával se zatím prosaickým úvahám.

Měsíčan pěl: „Ó, hvězdný van již kane v duše mojí šer — již v kalich ňader plané vonná hudba sfer — již cítím v rajském blízku její vlahý zor — jak v perlách, vodotrysku dálný meteor!“

Pan Brouček přemítal: Ubohý Matěji, kam jsi se to dostal na stará kolena! Má to pánbůh také divnou čeládku na svých planetách. To jsme my na zemi přece jen chlapíci proti těm potřeštěným měsíčním strašidlům. Vždyť to nemá ani kus poctivého těla na sobě! Jsou-li zde také zvířata podle nich —. Počkejme, přitočím se k té křídlaté kobyle, která vypadá na pohled dosti pěkně. — Ach, ty můj bože! Cítíš mezi prsty pavučinu místo masa... Pomož pánbůh, jsou-li také měsíční voli a skopci z takové rasy!

Měsíčan pěl: „Ó, jitřenko ty rosná dumných perutí, — ty škeble perlonosná, stinná labuti, — ó, kněžko luzných tajů, zjev mi hvězdnou líc — an z bájných lásky krajů zpěv blýská vstříc!“

Pan Brouček přemítal: Povídá, že mu starý přeje a dcera také. Něčím nás tedy musejí uvítat — ale čím, to je ta otázka. Aby takhle ti éteričtí měsíčané požívali jen větrových pokroutek a limonády! Za takovou snídani bych se pěkně poděkoval.

IX.

(Chrám všeuměny a jeho nádhera. — Mecenáš. — Brouček básníkem. — Řády básnické. — Hostina poetů. — Náš hrdina vyloučen z kruhu pěvců. — Nešťastný nos.)

Blankytný přivázal pegasa k lazuritovému sloupu nádherného portálu a stoupal s panem Broučkem po křišťálových stupních do paláce. Víkol bylo tolik báječného lesku, že pozemšťan musil stoupati s okem přivřeným, nemoha snést té oslňující záře.

Zatím vysvětloval mu Blankytný zařízení velkolepé budovy: „Čaroskvoucí nazval toto své veledílo ‚Chrámem Všeuměny‘, a to plným právem. Jak jsi zajisté shora pozoroval, bylo k rozkazu jeho vystavěno v podobě hvězdovité, a každý paprsek té hvězdy zasvěcen jest různému druhu umění. V jednom chová si nejvýtečnější básníky, v jiném znamenité malíře a jejich vý-

tvory, v třetím sochaře, opět jiný věnován je umění hudebnímu a jeho slavným zástupcům atd.

Zkrátka, v té hvězdě soustřeďuje se jako v čarovném ohnisku všech umělecký lesk měsíce. Uprostřed ní pak sídlí sám veliký

mecenáš, rozesílaje do všech těch paprsků oživující záři své štědrosti a vroucí přízně. Avšak tu stojíme již před ním.“

Vystoupili zatím do jakéhos ústředního vestibulu, a zrak páně Broučkův obodřil se již tou měrou, že mohl rozeznati v záři démantů, perel a granátů vychváleného mecenáše. Tento honosil se sice dosti slušným objemem — jako snad všichni mecenášové všehomíra — ale měl jinak stejně ušlechtilý a větrný zevnějšek jako ostatní měsíčané, které pan Brouček dosud spatřil.

„Vítej, zlatohlasá pěnice Wargentinská,“ *) volal Čaroskvoucí, uchopiv Blankytného křečovitě za obě ruce a líbaje ho vroucně na čelo. „Jaké štěstí, že mohu sladkého drozda naší erotické lyriky pohostiti pod svým krovem! — A kdo je tvůj soudruh?“ dodal, pohlížeje s úžasem na pozemšťana.

Divil se velmi, když mu Blankytný představil hosta až z daleké zeměkoule; ku konci zvolal: „Bezpochyby pozemský básník?“ a než mohl pan Brouček s nevolí odmítnouti tuto směšnou insinuaci, pokračoval v radostném rozechvění: „Ó, zajisté přivábil tě můj Chrám Všeuměny, zajisté pronikla zář této mé umělecké hvězdy až na tvůj vzdálený svět. Ó, pojď již,

*) Wargentín, ohražená rovina na měsíci, odkud asi Blankytný pocházel.

ukáži ti s radostí všechny její paprsky. Především zajdeme do paprsku poetů. Žel jen, že většina mých slavíků dosud se nevrátila ze svých jitřních výletů na pegasech a ostatní se zapírají, poněvadž právě besedují se svými Musami; bylo by zločinem vyrušovati je z jejich nesmrtelných prací. Avšak za nedlouho slétne se zpěvná družina k rannímu hodokvasu. Zatím uvedu vás napřed do bodovní síně.“

Položiv si prst na ústa a mrkaje výstražně po hostech, aby zachovali nejhlubší ticho, vznášel se před nimi po špičkách dlouhou chodbou kolem četných dveří, za nimiž bylo tu a tam slyšeti šustění papíru, vrzání per a vzdychání.

A nyní měl bych vylíčiti čarovnou nádheru vestibulu, chodby a hodovny. Avšak málomocné péro klesá mi z ruky.

Ó, vy všechny rubíny a safíry, smaragdy a topasy, opály a granáty, kterými naši marnotratní básníci a romanciéři tak štědře ozdobují své verše a knížecí komnaty, vy stropy vysekané z jediného kusu lapis lazuli, vy nefritové sloupy, vy přebohaté inkrustace, vy démanty stokráte drahocennější kohinúru, vy kouzelně čisté perly zvící pštrosích vajec, vy chocholy nejvzácnějších duhobarvých per — ó, přispějte

mi na pomoc, bych tušiti dal čtenáři alespoň matný stín oné měsíční skvostnosti!

Pan Brouček byl sice oslněn, ale bručel k sobě: „Nevím, nevím, nebude-li to nějaká velkopanská hostina, kde je spousta stříbra a málo na něm a kde lokajové odnesou ti talíř, než se chopíš vidličky. Známe to.“

„Zde si prozatím odpočiňte“, zval mecenáš hosty, „mne pak laskavě propustte na okamžik. Ó, mecenášské povolání je trudné! Musím býti všude, nemám chvilky oddechu. Právě jsem si vzpomněl, že čeká na mne v tuto chvíli přední z mých malířů, jenž maluje moji podobiznu v nadživotní velikosti; musím sezení odložit. Pak třeba dáti některé pokyny sochaři, jenž modeluje pomník, kterým budu za živa oslaven. Dále chci vyzvati některého z mých budebníků, aby složil k odhalení toho pomníku slavnostní kantátu. Konečně napadla mi v noci znamenitá látka k epopeji, jejíž zpracování musím za dobré paměti svěřiti svému prvnímu básníkovi, Slunovítu Oblačnému; za takovou důležitou příčinou nerozpakuji se vyrušiti ho z nadšení, načež ho také vybídnu, aby se mnou pospíšil do vaší vzácné společnosti. Za malou čtvrthodinku potom slétnou se všichni moji slavíci k jitřní hostině.“

„Ze slov mecenášových můžeš poznati, že zaopatření v jeho Chrámu Všeuměny má také své nepříjemnosti,“ pravil Blankytný po odchodu Čaroskvoucího. „Jeho ztrávníci promarnují většinu času oslavováním šlechtetného příznivce a posloucháním jeho rad. Následkem toho nemůže sehnati dost básníků prvního a druhého řádu a bere za vděk i ledajakou plevou. Věz, že naše měsíční básnictvo tvoří jakousi hierarchii několika přesně oddělených stupňů, z nichž každý má svůj zvláštní titul a své určité privileje. Básníci prvního řádu titulují se ‚geniální‘, druhého ‚vysoce nadaní‘, třetího ‚nadaní‘, čtvrtého ‚oblíbení‘, pátého ‚záslužní‘. Prvnímu řádu vzdává se pocta pokleknutím, druhému pokionou, třetímu shovívavým úsměvem, ‚oblíbených‘ si už nikdo nevšimne a ‚záslužné‘ smí každý kopnout. Mne vřadila nespravedlivá kritika mezi poety druhého řádu, ale v pravdě nemůže se měřiti se mnou žádný měsíční básník, nejméně ten duchprázdný Slunovít Oblačný, jehož banální prostřednost jen kamarádkou kritikou a pochybeným vkusem obecenstva dotřela se prvního řádu.“

Poučoval Broučka ještě dále, ale pan domácí uvažoval již o jiných věcech. Zase ta-

kové čekání! mrzel se. A ještě není ani pro-
stříno!

Na dlouhatánském stole, obklopeném pře-
četnými křesly, nalézala se dosud jen spousta
ozdobných váz s rozkošnými květy, na které
pan Brouček nemohl již pohlédnouti bez oškli-

vosti a zlosti; před každým křeslem stála jedna
a při ní vždy něžná alabastrová nádobka zvlášt-
ního tvaru a nejjemnější práce umělecké. Pe-
přenky či tyglíky s hořčicí?

Zvědavý pozemšťan prohlédl si jednu —
byla prázdná.

„Prosím vás,“ otázal se měsíčana, „k čemu
pak jsou tyhle hrnoulečky?“

„To jsou slzničky.“

„Slz — slzničky? Jaká pak je to zase hloupost?“

„Nu, schránky na slzy.“

„Na — na slzy? I ty moje umučení — co pak tu budeme plakat?“

„Budou se bezpochyby předčítat básně.“

„Bá — ásně? Ale to aby už — Slyšte, mně se zdá, že si tu všichni ze mne děláte blázna! Tedy zase básně! Při těch se mi každé sousto v ústech obrátí. A ještě mám na nějaký ten náprstek postního bouillonu snad čekati hodinu. Ta malá čtvrt hodinka je už hodně velká.“

„V tom se mýlíš, netrpělivče. Zapomínáš opět na měsíční čas.“

Teď udeřil již pan Brouček vztekle pěstí na stůl. „Jděte mi se svým časem do horoucího —! Ta malá čtvrt hodinka potrvá tedy šest hodin! I to aby hrom —“

Výbuch jeho hněvu byl přerušen návratem Čaroskvoucího, jenž přiváděl vytáhlého měsíčana, oděného v jakýs podivný ornát s vetkanými zlatými hvězdami a květy.

Mecenáš klekl a zdvihaje ruce k majiteli ornátu slavnostně oznamoval: „Zde velekněz

měsíční poesie, náš arcivěštec, jehož jméno sluší pronést jenom na kolenou, nejprvnější náš génij a nejzdárnější vychovanec a tlumočnických básnických intencí, Slunovít Oblačný!“

Blankytný pošeptal Broučkovi: „Klekni!“ a sám spěšně uvrhnul se před Oblačným na kolena.

„Bodejt! Budu ještě klekat před takovým tatrmanem!“ zahučel pro sebe náš hrdina, jehož nálada byla nyní nejhorší na světě.

Oblačný vznesl nad klečícím párkem zehnající ruce a pravil pak blahosklonně: „Vstaňte, přátelé! A buď mi srdečně vítán, milý Blankytný. Gratuluju ti upřímně k poslední sbírce.“

I potřásl vlídně rukou básníkovi nižšího řádu, který koktal cosi o nesmírném štěstí a neskonalém obdivu.

Pana Broučka poctil Oblačný jen zvědavým pohledem a nedbalým kývnutím hlavy.

„A nyní vás prosím,“ zval hosty mecenáš, „abyste usedli prozatím ke skrovnému občerstvení, než se tu shromáždí celý můj Parnass.“

Tvář pana Broučka o malé poznání se rozjasnila.

Všichni usedli k tabuli a Čaroskvoucí přišoupl před každého jednu vázu s kyticí.

„Ó, jaká lahodná vůně!“ liboval si Oblačný, čichaje ku svým květům.

„Rajský libodech!“ chválil jako u vytržení Blankytný, čině totéž.

„Ááá!“

„Ááááá!“

„Doufám, že i mého pozemského hosta uspokojí tato skromná kytice?“ obrátil se Čarouš k panu Broučkovi.

Tento škaredil se již zase jako noc a mrskl jen po kytici zuřivým pohledem.

Na to sejal mecenáš k Oblačnému ruce :
„Snad nezazlíš mi, velebný génie, požádám-li tě pokorně, abys hostům mým a mně připravil božskou rozkoš přečtením některé ze svých nových básní. Ó, poklekni se mnou, pozemšťane, a pros veleducha, aby alespoň jediným paprskem své poesie oslnil tvou hrubou pozemskou bytostí!“

Pan Brouček se jen hrozně ušklíbl.

Ale básník napovšiml si patrně zlostné jeho tváře; neboť pokynul k němu vlídně hlavou a tahaje ze svého ornátu objemný rukopis, řekl: „Nechci ti odepřítí té chvílky povznešení, nešťastný tvore! Přečtu jen prvních sto ghasel své sbírky Mlhoviny hvězdné.“

A začal hned čísti chvějícím se hlasem, s tváří roznícenou a zrakem zaroseným. Blankytný a mecenáš naslouchali s dechem utajeným, s výrazem, jako by polykaly rajske pokroutky; časem vzdychali blaženě nebo zdvihali oči k nebesům jako u vytržení nebo stíraly slzy rozkoše, které jim perlily pod nadšených tvářích.

Pan Brouček zatím stěží tlumil výbuch rozhořčení, ulevuje si alespoň v duchu: Jestli pak by člověka mrtvice neranila! Vsadil bych se nevím oč, že tu zase neuvidím ani křížalu. Nežli bude ten hastrůš hotov se svou hvězdnou tasemnicí, bude po mně hladem a zlostí. Věru, tyhle slz — slzničky — slzničky! nevíš opravdu, máš-li nad takovou hloupostí puknout smíchem nebo vztekem! — tyhle slzničky hodí se dobře k takové hostině. Člověk by plakal krvavé slzy nad tím měsíčním pohostinstvím!

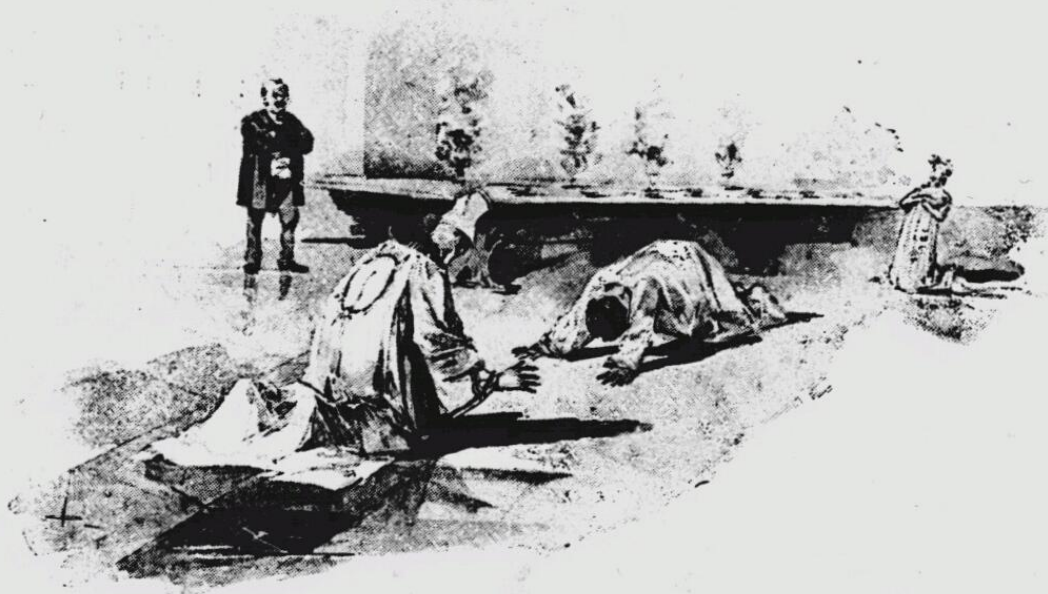
Četba Hvězdných mlhovin na štěstí přerušena vstoupením nové osoby, oblečené v podobný ornát jako Oblačný.

Čaroskvoucí vyskočil, volaje: „Dnešní den zasypává mne štěstím. Hle, jaký nový, převzácný host vešel pod blaženou střechu mou!“

On i Blankytný letěli příchozímu vstříc a klesli před ním na kolena. Pan Brouček po-

pošel též ku dveřím s myšlénkou, že snad bude nejlépe, upláchne-li z Chrámu Všeuměny do nějaké měsíční restaurace.

Avšak mecenáš obrátil se právě k němu a oslovil ho po tichu, úzkostlivě se ohlížeje po

Oblačném: „Hle, pozemšťane, náš arcivěštec, velekněz naší poesie, nejprvnější génij měsíční, Větrobój Hvězdný!“

Nyní popošel i Oblačný uvítat svého kolegu. Vzájemné vítání obou poetů prvního řádu bylo velice pohnutlivé. S výrazem nadšeného obdivu padli před sebou na kolena, pak zdvihl

jeden druhého, pak od sebe odskočili a rozpřáhli ramena, vrhli se druh druhu prudce do náručí a tiskli prsa na prsa tak pevně, jako by se chtěli rozmačkat, potom se zase chytli za obě ruce, svírali si je křečovitě a hleděli sobě do slzavých očí, kloníce hlavu teď na pravo, teď na levo, jako by chtěli vssáti do duše navzájem své drahé tahy se všech stran.

„Nech se zulíbat za své poslední epos, nedostižný mistře!“ blouznil jeden.

„Ó, jsem pouze nemotorný tvůj žák, titane písňe. Nesahám ti ani po kotníky,“ bránil se druhý.

„Mlč, příteli, mlč! Já naopak hledím z prachu za tvým orlím vzletem.“

„A já ve sladké závratí pozírám do tvé nevystihlé hloubky.“

Zatím co po té Hvězdný blahosklonně vzpřimoval zkroušeně klečícího Blankytného a gratuloval mu k poslední sbírce, odvedli mecenáš s Oblačným pana Broučka stranou a tento pravil mu šeptem: „Abys nepojal nesprávných názorův o měsíční literatuře, pozemšťane, věz, že Hvězdný poněkud vyniká jen pečlivou formou, již umí odívati své slabé a všední myšlenky. Za to je ctižádost jeho nesmírně nedůtklivá a

z pouhé tedy útrpnosti ponechává se mu řád, který mu nenáleží!“

„Jakž by mohl býti k čemu, když není v mém Chrámu Všeuměny a pod mým vedením?!“

potvrdil rovně potichu mecenáš.

Pak požádal všechny hosty, aby usedli.

Hvězdný, jda k tabuli kolem pana Broučka, poodvedl jej stranou a řekl mu šeptem: „Přicházíš k nám tedy až z daleké zeměkoule? A bezpochyby za účelem studií v měsíční literatuře? Chci ti proto říci, abys neposuzoval stav našeho písemnictví podle slabých veršů, které jsi zde — jak mi řekl Blankytný — před chvílkou

slyšel. Oblačný má sice ob čas jakés takés myšlénky, ale neumí je obláčet v poetické roucho. Jen abychom neranili jeho nedůtklivou ješitnost, trpíme ho ze soustrasti mezi sebou v prvním řádu.“

Když usedli všichni za stolem, obrátil se mecenáš k novému hostu: „Především, vyvolence bohů, musíš občerstviti svou tělesnou schránku.“

Nu, snad — snad konečně přece! oddechl si Brouček.

„Nuže, přátelé, chopte se svých kytic!“ mluvil dále hostitel. „I ty přivoň si znovu, pozemský hoste.“

Tu se pan Brouček nezdržel.

„Pěkně děkuju,“ vyjel ostře. „Můj nos namlsal se již dosti.“

Slovo „nos“ pronesl s důrazem, aby nesvědomitému hostiteli připamatoval jinou, vnitřní část svého těla. Ale ulekl se už účinku svých slov. Nastalo hrobové ticho, Blankytný, zděšen, pohlížel na oba básníky prvního řádu a červenal se až po uši, Oblačný a Hvězdný klopili oči, hostitel šilhal nesměle po společnosti a přisedal v nesmírných rozpacích.

Brouček rozhlížel se udiven kolem a opakoval bezděky: „Ano, můj nos — můj nos —“

Ale Blankytný zarazil mu prudkým vztáhnutím ruky a výstražným posuňkem další slova na rtech a povstav rychle, všecek uzardělý, omlouval se ostatním: „Kdybych byl mohl tušiti — Prosím, uvažte shovívavě, že to pozemšťan —“

„A že dosud nikdy nebyl v měsíční společnosti,“ doložil mecenáš, vstávaje také. „Dovedu

jej s Blankytným mezi malíře a prosím velebné věštce, aby zatím ztrávili chvílku vyměňováním svých nadhvězdných tajemství.“

Toť vypadalo pro pana Broučka jako jemné vyhození. Zmaten ubíral se z hodovny za mecenášem a Blankytným, netroufaje si ani poroučeti se věštčům, kteří jedva po něm mrskli očima, stahující rty v posunku ošklivosti a opovržení.

Na chodbě pravil k němu Blankytný nevrle: „Nenadál jsem se, že budu ~~uv~~veden do takových rozpaků tvými pozemskými nezpůsoby!“

„Nezpůsoby? Co pak jsem vyvedl?“

„Jestli že vaše pozemská řeč neštítí se takových ohavných slov —“

„Ohavných slov! Jakých ohavných slov? Vždyť jsem přece neřekl nic jiného, nežli že můj nos —“

Oba měsíčané zdvihli proti němu výstražně ruku.

„Zadrž!“ zvolal Blankytný. „A již nikdy více neposkvrň tím šeredným slovem náš čistý měsíční vzduch!“

„Probůh, jakým slovem? Snad — snad dokonce nesmím mluvit o svém nose, hahaha?“

„Ovšem že nesmíš. A smutným svědectvím je pro tebe a pro pozemšťany vůbec, že třeba

teprv poučovati tě o tom, co ti má vnukati vlastní přirozený cit.“

„Tedy opravdu? Bez žertu? Ne, nemohu tomu ani uvěřit! Nos — chudáček nos je tedy u vás věcí tak neslušnou, že nesmíte ani jméno jeho vyslovit? Ta nevinná část obličeje, kterou nosíte přímo mezi očima všemu světu na odiv? U nás na zemi jsou konečně také slova, jichž neužíváme v lepší společnosti nebo k nimž alespoň přidáváme omluvu ‚s odpuštěním‘. Ale to je něco zcela jiného. To jsou —“

„Nechme této nepěkné rozprávky. Pravím ti jen, že tě ihned opustím, jestliže mi neslíbíš že již nikdy, nikdy více neproneseš ohyzdného toho slova!“

„Je to sice směšné, nesmírně směšné, ale když vám ten výstupek tváře, či arkýř obličeje, či jak to mám tedy pojmenovat —“

„I pouhé narážky na tu věc jsou neslušné.“

„Nuže, dobrá. Dám si pozor, aby se mi ten nevýslovný ubožák nepřipletl do řeči. Ale je-li vaše společenská řeč tak choulostivá, že nese ani takové nevinné slovo — jste-li takové netykavky, pak obávám se velmi, že narázím každou chvíli něčím.“

„To jest velmi pravdě podobné,“ vmísil se do hovoru mecenáš. „Proto právě byl jsem nucen zbaviti tě společnosti oněch dvou vznešených duchů, kteří by nesnesli opakování takové sprostoty. Avšak odvedu tě mezi malíře, kteří jsou otrlejší v těch věcech.“
